

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-50>

УДК 330.131.7:336-047

Кладницька Тетяна Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4216-6431>

Катаєва Світлана Борисівна

старший викладач кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2272-6438>

Tetiana Kladnytska, Svitlana Kataieva

University of Economics and Entrepreneurship

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВОЇ РОБОТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ****INNOVATIVE METHODS FOR OPTIMIZING
FINANCIAL OPERATIONS IN AN ENTERPRISE**

Анотація. Стаття присвячена дослідженню інноваційних методів оптимізації фінансової роботи на підприємстві. У статті обґрунтовано, що для оптимізації фінансової роботи необхідно використовувати інноваційні методи, такі як: автоматизація фінансових процесів; застосування штучного інтелекту (AI) та машинного навчання; Big Data та аналітика; блокчейн для фінансової безпеки та прозорості; роботизація процесів (RPA); бізнес-інтелект (BI) для фінансового аналізу; фінансовий аутсорсинг; використання мобільних додатків. Завдяки цим інструментам підприємства здатні оптимізувати фінансову роботу, підвищити продуктивність, знизити ризики та підготуватися до викликів сучасного бізнес-середовища. Розглянуто переваги використання інноваційних методів в організації фінансової роботи на підприємстві, а саме: підвищення ефективності, підвищення точності, краще прийняття рішень, зниження ризиків, підвищення конкурентоспроможності. Інноваційні методи оптимізації фінансової роботи на підприємстві відкривають нові можливості для підвищення ефективності, зменшення витрат та покращення якості фінансового управління.

Ключові слова: фінансова робота, інноваційні методи, оптимізація, ефективність, підприємство.

Summary. The article substantiates that financial operations in an enterprise involve managing the company's finances, including: financial planning and organization; accounting of financial resources; monitoring and analyzing the efficiency of their use; regulating income and expenses; and stimulating the final production results. It has been proven that effective financial operations in an enterprise are achieved through: the use of modern financial management methods; the availability of qualified personnel; the implementation of an internal control system; the establishment of a motivation system for staff; and continuous analysis and improvement of the enterprise's financial activities. Effective financial operations are one of the key factors for the success of any enterprise. It is noted that financial operations are not a one-time action but a continuous process requiring constant improvement. It is argued that optimizing financial operations requires innovative methods, such as: automation of financial processes; the use of artificial intelligence (AI) and machine learning; Big Data and analytics; blockchain for financial security and transparency; robotic process automation (RPA); business intelligence (BI) for financial analysis; financial outsourcing; and the use of mobile applications. These tools enable enterprises to optimize financial operations, enhance productivity, reduce risks, and prepare for the challenges of the modern business environment. The advantages of using innovative methods in organizing financial operations in an enterprise include: increased efficiency, improved accuracy, better decision-making, reduced risks, and enhanced competitiveness. Innovative methods for optimizing financial operations in an enterprise open up new opportunities for increasing efficiency, reducing costs, and improving the quality of financial management. Implementing such methods allows enterprises to quickly adapt to market changes, optimize resources, and enhance their competitiveness in the global market.

Keywords: financial operations, innovative methods, optimization, efficiency, enterprise.

Постановка проблеми. Актуальність теми «Інноваційні методи оптимізації фінансової роботи на підприємстві» обумовлена сучасними тенденціями розвитку економіки, де сучасні компанії прагнуть максимального підвищення ефективності роботи та зниження витрат. Швидка трансформація бізнес-середовища, посилення конкуренції та впровадження цифрових технологій вимагають від організацій гнучкості та здатності адаптуватися. У таких умовах інноваційні методи управління фінансами стають не лише додатковим ресурсом, а важливим стратегічним елементом для підтримки конкурентоспроможності.

Впровадження нових технологій для оптимізації фінансової роботи, допомагає організаціям не лише оперативного обробляти та аналізувати дані, але й прогнозувати майбутні фінансові потоки, підвищувати прозорість процесів та знижувати операційні ризики. Ці інструменти дозволяють знаходити нові підходи до управління витратами, розподілу ресурсів та мінімізації фінансових втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій теми, свідчать про зростання інтересу до впровадження цифрових та технологічних рішень, які сприяють підвищенню ефективності фінансового управління, адаптації до швидкозмінного ринкового середовища та зниженню витрат. Серед науковців, які досліджували інноваційні методи оптимізації фінансової роботи на підприємствах, можна виділити дослідження таких вчених, як: А. Шиш [9] – аналіз інтеграцію бізнес- та IT-стратегій у фінансовому управлінні; І. Ковтун [3] – досліджує вплив інноваційних технологій на бізнес-процеси підприємств; Я. Шеверя [8] – дослідження із впровадження інновацій у фінансовий менеджмент; К. Сімаков [5] – наукові розробки систем автоматизації фінансового обліку, дослідження впливу інноваційних підходів, таких як інтеграція функціоналу «1С: Документообіг» у фінансову діяльність холдингів; команда InProject [2] – активно досліджують сучасні методи оптимізації бізнес-процесів і розробляють ефективні рішення для різних галузей економіки. Ці вчені дослідники зробили значний внесок у розвиток теорії та практики управління фінансами з використанням інноваційних технологій, але багато питань ще потребують подальших наукових пошуків.

Метою статті є дослідження сучасних підходів, технологій та методів, які необхідні для оптимізації фінансової роботи на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова робота на підприємстві – це діяльність з управління фінансами підприємства. Вона включає: планування і організацію фінансів; облік фінансових ресурсів; контроль і аналіз ефективності їх використання; регулювання доходів і видатків; стилювання кінцевих результатів виробництва.

Фінансова робота на підприємствах організовується і проводиться спеціальними фінансовими службами. На малих підприємствах відповідальність за фінансову роботу несе головний бухгалтер.

Головними складовими елементами фінансової роботи в підприємствах різних форм власності мають бути:

- фінансове планування всіх джерел надходження і напрямів використання фінансових ресурсів. Планування є однією з найважливіших функцій управління підприємством і передбачає складання фінансових планів у різних сферах діяльності. Забезпечення виконання фінансового плану повинно відбуватися шляхом проведення оперативної фінансової роботи в процесі виробництва, реалізації продукції і своєчасності надходження грошових засобів;

- оперативна фінансова робота охоплює комплекс заходів, направлених на формування фінансових засобів, достатніх для забезпечення безперервності в процесі виробництва і збуту продукції, виконання зобов'язань перед бюджетом, постачальниками, банком, працівниками та іншими юридичними і фізичними особами;

- поточна фінансова робота включає належне оформлення документів при реалізації продукції і одержання за неї плати з покупців, погашення кредиторської заборгованості як по кредитах, так і по всіх інших видах платежів підприємства, розрахунків із страховими компаніями тощо. Своєчасне і кваліфіковане здійснення оперативної фінансової роботи сприяє зміцненню фінансового стану господарства і підвищенню ефективності використання його ресурсів;

- контроль за фінансовою діяльністю, зокрема перевірка виконання всіх складових фінансового плану, відповідності наявних засобів джерелами їх утворення, використання за цільовим призначенням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів із метою досягнення максимальної ефективності роботи підприємства. Контроль фінансової діяльності підприємств здійснюється шляхом перевірки виконання фінансових планів, зберігання і цільового використання засобів оцінки ефективності виробничих фондів і результатів роботи господарства за рік. Контроль фінансової роботи протягом року направлений на термінове виявлення відхилень від плану, розкриття їх причин, розробку заходів, що до усунення впливу негативних явищ і використання резервів збільшення фінансових ресурсів. Фінансовий контроль поділяють на попередній, поточний і наступний. Попередній контроль проводиться перед витрачанням грошей і матеріальних цінностей. Його завдання – передбачити і запобігти нецільовим та нерациональним витратам. Поточний контроль здійснюється в процесі господарських опера-

цій. Його основне завдання – виявити і усунути порушення фінансової дисципліни, забезпечити своєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом, кредиторами, працівниками господарства, постачальниками та надходженням в установленний строк дебіторської заборгованості на рахунок підприємств. Наступний контроль включає перевірку здійснених фінансових операцій на предмет їх законності, ощадливості, виявлення існуючих резервів та допущених недоліків [5; 6].

Завдання фінансової служби включають:

- пошук шляхів збільшення прибутку і підвищення рентабельності виробництва;
- забезпечення фінансовими ресурсами виконання плану економічного і соціального розвитку колективу;
- виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, банком, робітниками і службовцями, постачальниками, вищою організацією і організація розрахунків;
- створення умов для найбільш ефективного використання виробничих фондів і капітальних інвестицій;
- контроль за правильним використанням фінансових ресурсів, забезпеченням збереженості і прискоренням обертання оборотних активів.

Виходячи з цих завдань, фінансові працівники мають забезпечити:

- своєчасне складання ефективного фінансового плану на основі максимальної мобілізації внутрішньогосподарських резервів, зростання виробництва і швидкої реалізації продукції, зниження її собівартості, постійного збільшення прибутку і рентабельності;
- доведення до відділів, цехів, служб і підрозділів показників фінансового плану, фінансових норм і нормативів та здійснення систематичного контролю за їх дотриманням;
- забезпечення у встановлені строки розрахунків із бюджетом, банком, працівниками підприємства, постачальниками і підрядними організаціями;
- своєчасне і повне надходження засобів від покупців і замовників, а також здійснення разом з юридичною та бухгалтерськими службами заходів по стягненню простроченої дебіторської заборгованості;
- упровадження найбільш прогресивних форм розрахунків з покупцями і постачальниками з метою прискорення обертання засобів у розрахунках;
- розробка разом з іншими відділами і службами економічно обґрунтованих норм і нормативів розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства;
- систематичний аналіз показників, пов'язаних з виконанням фінансового плану, дотримання фінансової і платіжної дисципліни.

Ефективна організація фінансової роботи на підприємстві в ринкових умовах неможлива, якщо фахівці всіх економічних служб, насамперед фінансової, нездатні швидко й кваліфіковано орієнтуватись у вкрай динамічному фінансовому правовому полі України. Тому неодмінною умовою успішного функціонування підприємства є тісна координація роботи його фінансової служби (як, зрештою, й інших функціональних підрозділів) з юридичною службою.

Деякі особливості фінансової роботи на підприємствах різних форм власності:

- на приватних підприємствах фінансова робота більш гнучка і може швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища.
- на державних підприємствах фінансова робота регламентується більш жорстко і підпорядковується бюджетному процесу.
- на некомерційних організаціях фінансова робота зосереджена на залученні та використанні грантових коштів [6; 7].

Фінансова робота є важливою складовою діяльності будь-якого сучасного підприємства і від її ефективності залежить його успіх. Ефективна фінансова робота на підприємстві має життєво важливе значення для його успіху. Вона дає можливість:

1. Досягати поставлених цілей:
  - забезпечує наявність коштів для реалізації інвестиційних проектів, розширення виробництва, маркетингових кампаній тощо;
  - дозволяє підтримувати платоспроможність підприємства та своєчасно виконувати зобов'язання перед кредиторами, постачальниками і працівниками.
2. Підвищувати конкурентоспроможність:
  - дозволяє оптимізувати витрати та мінімізувати фінансові ризики;
  - сприяє ефективному використанню ресурсів підприємства та підвищенню рентабельності його діяльності.
3. Збільшувати прибуток:
  - забезпечує максимальне збільшення прибутку за рахунок ефективного управління фінансовими потоками та впровадження нових технологій;
  - сприяє зростанню вартості підприємства та підвищенню його інвестиційної привабливості.
4. Підвищувати рівень інформаційної безпеки:
  - забезпечує захист фінансової інформації підприємства від несанкціонованого доступу;
  - дозволяє керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення на основі достовірної та актуальної інформації.
5. Зміцнювати довіру з боку партнерів та інвесторів:
  - демонструє стабільність та надійність підприємства.

– підвищувати інвестиційну привабливість підприємства та залучати додаткові кошти для розвитку [1].

Ефективна фінансова робота на підприємстві досягається за рахунок: використання новітніх сучасних методів управління фінансами; наявності кваліфікованого персоналу; впровадження системи внутрішнього контролю; створення системи мотивації для персоналу; постійного аналізу та вдосконалення фінансової діяльності підприємства. Ефективна фінансова робота є одним з ключових факторів успіху будь-якого підприємства.

Важливо зазначити, що фінансова робота не є одиничною дією, а постійним процесом, який потребує постійного вдосконалення. Розглянемо основні напрями досліджень та нові підходи, які висвітлюються у сучасних публікаціях.

1. Автоматизація фінансових процесів. Дослідження показують, що автоматизація є одним з ключових інструментів оптимізації фінансових процесів. Зокрема, багато статей вказують на успішне застосування ERP-систем, які інтегрують різні аспекти діяльності підприємства, від фінансів до постачань і управління персоналом. Дослідники зазначають, що такі рішення дозволяють скоротити час обробки даних і зменшити ризик людських помилок (Miller, 2022) [1; 4].

2. Застосування штучного інтелекту (AI) та машинного навчання. Штучний інтелект та машинне навчання стали одними з найбільш обговорюваних тем у фінансових дослідженнях. У публікаціях на цю тему акцентується увага на використанні AI для аналізу великих обсягів фінансових даних, побудови точніших прогнозів та виявлення аномалій у фінансових потоках. Наприклад, роботи Smith та Johnson (2023) досліджують можливість AI для управління ризиками та прогнозування грошових потоків, що дозволяє компаніям своєчасно реагувати на коливання ринку [2].

3. Big Data та аналітика. Big Data та аналітичні інструменти набувають все більшого поширення у фінансовому менеджменті. У публікаціях акцентується на здатності аналізу великих даних знаходити приховані закономірності, які дозволяють ухвалювати стратегічно обґрунтовані рішення. Застосування Big Data також допомагає фінансовим аналітикам виявляти тенденції, прогнозувати рентабельність проєктів та оптимізувати управління витратами.

4. Блокчейн для фінансової безпеки та прозорості. В останні роки з'являється все більше досліджень, присвячених використанню блокчейну у фінансових операціях. Ця технологія, як зазначають автори, сприяє безпеці транзакцій, зменшує ризики шахрайства та спрощує аудит (Brown, 2022). Наприклад, у фінансовій звітності блокчейн дозволяє забезпечити прозорість та незмінність даних, що особливо цінно для компа-

ній, які працюють з великою кількістю міжнародних транзакцій [9].

5. Роботизація процесів (RPA). Роботизована автоматизація процесів (RPA) згадується в багатьох публікаціях як ефективний спосіб скорочення операційних витрат і підвищення швидкості обробки даних. Роботи RPA дозволяють підприємствам автоматизувати рутинні завдання, наприклад, перевірку рахунків, обробку транзакцій, що вивільняє людські ресурси для більш складних завдань.

6. Бізнес-інтелект (BI) для фінансового аналізу. BI-інструменти використовуються для глибокого аналізу та візуалізації фінансових даних, що дозволяє керівництву підприємств відслідковувати ключові показники ефективності (KPI) та реагувати на зміни в режимі реального часу. Дослідження вказують, що інструменти BI сприяють кращому розумінню фінансових трендів, що підвищує обґрунтованість управлінських рішень [2; 3].

7. Хмарні обчислення та їх вплив на фінанси. Використання хмарних технологій у фінансових відділах підприємств досліджується в контексті скорочення витрат на IT-інфраструктуру та підвищення гнучкості доступу до фінансових даних. Публікації відзначають, що хмарні рішення дозволяють компаніям легко масштабувати свої фінансові системи та забезпечують доступ до даних у режимі реального часу, що важливо для оперативного прийняття рішень.

8. Фінансовий аутсорсинг. Передача частини фінансових процесів зовнішнім виконавцям дозволяє зосередити внутрішні ресурси на стратегічних задачах. Аутсорсинг бухгалтерії, аудиту або фінансового аналізу допомагає знизити витрати та отримати доступ до експертного досвіду в конкретних сферах фінансової роботи.

9. Використання мобільних додатків. Мобільні додатки для управління фінансами дозволяють керівникам та фінансовим менеджерам мати постійний доступ до фінансової інформації компанії. Це полегшує контроль над витратами, управління рахунками та прийняття оперативних рішень у будь-який момент [8].

Завдяки цим інструментам підприємства здатні оптимізувати фінансову роботу, підвищити продуктивність, знизити ризики та підготуватися до викликів сучасного бізнес-середовища.

Переваги використання інноваційних методів в організації фінансової роботи на підприємстві:

1. Підвищення ефективності: Автоматизація та хмарні технології можуть допомогти економити час та ресурси, а також покращити продуктивність.

2. Підвищення точності: Аналітика даних та штучний інтелект можуть допомогти приймати більш обґрунтовані та точні фінансові рішення.

3. Краще прийняття рішень: Інноваційні методи можуть допомогти отримати розширену видимість фінансового стану підприємства та зробити більш точні прогнози на майбутнє.

4. Зниження ризиків: Blockchain та інші технології можуть допомогти суттєво знизити ризики шахрайства та інших фінансових злочинів.

5. Підвищення конкурентоспроможності: Використання інноваційних методів може допомогти підприємствам бути більш конкурентоспроможними на ринку.

Інноваційні методи можуть допомогти підприємствам оптимізувати свою фінансову роботу, зробити її більш ефективною, технологічною, та дати можливість приймати кращі рішення. Впровадження цих методів може допомогти підприємствам економити час та ресурси, покращити свою конкурентоспроможність та досягти успіху в довгостроковій перспективі.

Важливо зазначити, що впровадження інноваційних методів потребує ретельного планування, виконання та навчання персоналу.

Висновки. У сучасному конкурентному середовищі підприємствам важливо постійно шукати шляхи оптимізації своїх процесів, включаючи фінансову роботу. Ефективна організація фінансової роботи на підприємстві в ринкових умовах можлива, якщо фахівці всіх економічних служб, насамперед фінансової, здатні швидко й кваліфі-

ковано орієнтуватись у вкрай динамічному фінансовому правовому полі України, а особливо в умовах воєнного стану.

Для оптимізації фінансової роботи необхідно використовувати інноваційні методи, такі як: автоматизація фінансових процесів; застосування штучного інтелекту (AI) та машинного навчання; Big Data та аналітика; блокчейн для фінансової безпеки та прозорості; роботизація процесів (RPA); бізнес-інтелект (BI) для фінансового аналізу; фінансовий аутсорсинг; використання мобільних додатків. Завдяки цим інструментам підприємства здатні оптимізувати фінансову роботу, підвищити продуктивність, знизити ризики та підготуватися до викликів сучасного бізнес-середовища.

Інноваційні методи оптимізації фінансової роботи на підприємстві відкривають нові можливості для підвищення ефективності, зменшення витрат та покращення якості фінансового управління. Впровадження таких методів дозволяє підприємствам швидко адаптуватися до ринкових змін, покращити якість і швидкість фінансового аналізу, що сприяє більш виваженому прийняттю управлінських рішень, швидкому реагуванню на зміни зовнішнього середовища, оптимізувати ресурси, підвищувати свою конкурентоспроможність на глобальному ринку, мобільність, ефективність, точність та прийняття кращих рішень.

Список використаних джерел:

1. Автоматизація фінансового обліку: переваги програми для фінансового обліку URL: <https://fortb2b.com.ua/ua/useful/avtomatizatsiya-finansovogo-obliku-perevagi-programi-dlya-finansovogo-obliku/> (дата звернення: 22.11.2024).
2. Інноваційна діяльність підприємства. З чого починається і як її організувати. Yehor Osadchuk URL: <https://www.linkedin.com/pulse/-yehor-osadchuk> (дата звернення: 19.11.2024).
3. Ковтун О.І., Куцик П.О. Диверсифікація діяльності як адаптивна стратегічна альтернатива для підприємства. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2019. Вип. 57. С. 47–52.
4. Онешко С., Хомяк Н., Томілова-Яремчук Н., Кобець Д. Розвиток цифрових інструментів бухгалтерської (фінансової) звітності та її роль у забезпеченні фінансової безпеки економічного суб'єкта. *Академічні візії*. 2022. Вип. 10–11. С. 29–37. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7147303> (дата звернення: 09.11.2024).
5. Сімаков, К., Сімакова, О. Впровадження систем автоматизації бухгалтерського обліку. *Scientific Collection «InterConf+»*, No. (18(95)). Р. 153–159. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.013>
6. Фінанси підприємств. URL: <https://finpdotme.wordpress.com/>
7. Шиш А.М. Хмарні технології у бухгалтерському обліку та фінансовому аналізі в Україні: аналіз відмінностей та стратегії адаптації до місцевого контексту. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 2. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.01.29.02> (дата звернення: 11.10.2024).
8. Шиш А.М., Ковтун І.І., Шеверя Я.В. Управління бізнес-інформацією та інноваційні підходи до оптимізації бізнес-процесів. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 142–147. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001458823> дата звернення: 12.10.2024).
9. Що таке блокчейн технологія: це не лише про криптовалюту. URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-blokchejn-tehnologiya-tse-ne-lyshe-pro-kryptovalyutu/> (дата звернення: 14.11.2024)

References:

1. Avtomatyzatsiia finansovoho obliku: perevahy prohramy dlia finansovoho obliku [Automation of financial accounting: benefits of financial accounting software]. Available at: <https://fortb2b.com.ua/ua/useful/avtomatizatsiya-finansovogo-obliku-perevagi-programi-dlya-finansovogo-obliku/> (in Ukrainian)
2. Innovatsiina diialnist pidpriemstva. Z choho pochynaietsia i yak yii orhanizuvaty. Yehor Osadchuk [Innovative activities of an enterprise: where to start and how to organize them]. Available at: <https://www.linkedin.com/pulse/-yehor-osadchuk> (in Ukrainian)

3. Kovtun O. I., Kutsyk P. O. (2019) Dyversyfikatsiia diialnosti yak adaptivna stratehichna alternatyva dlia pidpriemstva. [Diversification of activities as an adaptive strategic alternative for an enterprise]. *Visnyk LTEU. Ekonomichni nauky*. is. 57. s. 47–52. . (in Ukrainian)
4. Oneshko S., Khomiak N., Tomilova-Yaremchuk N., Kobets D. (2022) Rozvytok tsyfrovyykh instrumentiv bukhhalterskoi (finansovoi) zvitnosti ta yii rol u zabezpechenni finansovoi bezpeky ekonomichnoho subiekta. [Development of digital tools for accounting (financial) reporting and their role in ensuring the financial security of an economic entity]. *Akademichni vizii*. vyp. 10–11. s. 29–37. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7147303> (in Ukrainian)
5. Simakov, K., Simakova, O. (2022) Vprovadzhennia system avtomatyzatsii bukhhalterskoho obliku. [Implementation of accounting automation systems] *Scientific Collection "InterConf+"*, no. (18(95)), pp. 153–159. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.01.2022.013> (in Ukrainian)
6. Finansy pidpriemstv [Corporate finance]. Available at: <https://finpdotme.wordpress.com/> (in Ukrainian)
7. Shysh A. M. (2024) Khmarni tekhnolohii u bukhhalterskomu obliku ta finansovomu analizi v Ukraini: analiz vidminnosti ta stratehii adaptatsii do mistsevoho kontekstu. [Cloud technologies in accounting and financial analysis in Ukraine: analysis of differences and strategies for adapting to the local context]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*. no. 2. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2024.01.29.02> (in Ukrainian)
8. Shysh A. M., Kovtun I. I., Sheveria Ya. V. (2023) Upravlinnia biznes-informatsiieiu ta innovatsiini pidkhody do optymizatsii biznes-protsesiv. [Business information management and innovative approaches to business process optimization]. *Biznes Inform.* no. 11. s. 142–147. Available at: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001458823> National Academy of Sciences of Ukraine Library portal of National (in Ukrainian)
9. Shcho take blokchein tekhnolohiia: tse ne lyshe pro kryptovaliutu. [What Is Blockchain Technology: It's Not Just About Cryptocurrency]. Available at: <https://futurenow.com.ua/shho-take-blokchejn-tehnologiya-tse-ne-lyshe-pro-kryptovalyutu/> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024